

Nr 65.

Ankom till riksdagens kansli den 10 juli 1914 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hingstbesiktningstvång.

I en till riksdagen den 1 maj 1914 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande handläggning remitterad proposition, nr 53, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen antaga följande förslag till

Lag om hingstbesiktningstvång.

1 §.

Där förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla, äger Konungen, på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting, förordna, att hingstbesiktningstvång skall införas inom hushållningssällskapet område eller viss del därav.

Hingstbesiktningstvång skall dock icke äga tillämpning å staten tillhöriga beskällare.

2 §.

Inom område, varest hingstbesiktningstvång införts, må icke hingst, med mindre han uppnått tre års ålder ävensom provats vara såsom beskällare inom orten lämplig, vare sig kostnadsfritt eller mot ersättning användas till betäckning av sto, som tillhör annan än hingstens ägare, och ej heller, därest hingsten äges av två eller flera personer samfällt, till betäckning av sto, som tillhör någon av dem enskilt.

Prövning, som nyss nämnts, verkställas av statens premieringsnämnd eller dess ordförande i enlighet med de bestämmelser härutinnan, vilka meddelas av Konungen.

3 §.

I förordnande om införande av hingstbesiktningstvång skall tillika utsättas viss dag för förordnandets ikraftträdande; och må denna dag ej sättas tidigare än två eller senare än sex år från det förordnandet gavs.

4 §.

Förseelse mot denna lag straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

Därest någon under tid, då han är ställd under tilltal för sådan förseelse, densamma fortsätter, skall han för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits fällas till de böter, som för förseelsen äro stadgade.

5 §.

För förseelse, som med husbondes vetskap begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, ansvare husbonden likasom vore förseelsen begången av honom själv.

6 §.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

7 §.

Förordnande om införande av hingstbesiktningstvång skall tillika med erinran om påföljden för förseelse mot bestämmelserna i denna lag genom Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavandes försorg på statsverkets bekostnad införas i länskungörelserna och i tidning inom orten.

Denna lag träder genast i kraft.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till *dels* det vid förevarande proposition fogade statsrådsprotokollet, *dels ock* statsrådsprotokollet vid en till förra riksdagen innevarande år avlåten proposition, nr 28, av enahanda lydelse som den förevarande, vilken proposition icke hann behandlas av riksdagen före dennas upplösning.

Förslag till lag om hingstbesiktningstvång framlades av Kungl. Maj:t för riksdagen redan nästlidet år. Sedan jordbruksutskottet tillstyrkt förslaget med några mindre ändringar av redaktionell natur, antogs detsamma av första kammaren utan votering, varemot detsamma avslogs av andra kammaren. Frågan hade alltså för den riksdagen förfallit.

Utskottet.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande anförde 1913 års jordbruksutskott huvudsakligen följande. Utskottet erinrade om, hurusom den inhemska hästavelns främjande sedan en längre tid varit föremål för statsmakternas omtanke, samt uttalade tillika, att betydelsen av de dittills gjorda insatserna från det allmännas sida i form av anslag till premiering och andra åtgärder i syfte att understödja hushållningssällskaps och enskildas strävanden att möjliggöra en rationell utveckling av vårt lands hästkultur icke, med hänsyn till de väckande impulser dessa insatser utan tvivel förmått lämna, på något sätt borde underskattas. Emellertid finge det icke förbises, att de dittills vunna resultaten allvarligt motverkades och rentav äventyrades genom den i vårt land rådande obergänsat fria och okontrollerade användningen för avelsändamål av, snart sagt, hur olämpliga eller mindrevärdiga beskällare som helst. Behovet av verksamma prohibitiva åtgärder i syfte att i största möjliga utsträckning från avelsbruk utestänga sådana hingstar, som härför vore uppenbart otjänliga, hade därför allt kraftigare gjort sig gällande. Samtidigt hade den övertygelsen hos den hästuppfödande allmänheten alltmera blivit rotfäst, att en fullt effektiv reglering av hästavelsväsendet låte sig genomföras endast genom stadgande av restriktiva föreskrifter rörande kontrollen av avelsdjurs kvalifikationer. Då detta näppeligen kunde ske utan stöd av lagstiftning, hade därmed frågan om lagstadgat hingstbesiktningstvång trätt i förgrunden, och för sin del tvekade utskottet icke att på de av departementschefen anförda grunder biträda förslaget om införande av sådant tvång.

Utskottet hade vid granskning av det föreliggande lagförslaget icke i väsentligare delar haft anledning till erinran mot detsamma. Såsom av dess första paragraf framginge, vore lagen icke avsedd att utan

vidare tillerkännas generell giltighet över hela landet, utan skulle densamma träda i kraft endast i den mån det inom de särskilda landsdelarna yppade sig behov av att reglera avelsförhållandena på sätt lagen möjliggjorde. Endast under förutsättning av vederbörande lokala korporationers därom gjorda framställning ägde Kungl. Maj:t förordna om lagens tillämpning inom hushållningssällskaps område eller viss begränsad del därav. I nämnda förhållande syntes ligga en tillfyllestgörande garanti mot att de föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområde onödigtvis gjordes vidsträcktare, än de förhandenvarande lokala förhållandena skäligen påkallade. I detta sammanhang ville utskottet betona, att då, efter besiktningstvångs införande inom visst område, dess bibehållande inom området icke längre vore av omständigheterna betingat, Kungl. Maj:t givetvis — oaktat sådant icke direkt utsagts, vare sig i lagen eller de av departementschefen framhållna motiven därför — ägde att efter framställning av vederbörande förordna om tvångets upphävande helt eller delvis.

Utskottet delade departementschefens åsikt om lämpligheten av att i lagen icke inrycktes de detaljbestämmelser angående besiktningens verkställande och villkoren för att hingst måtte förklaras tillåten såsom beskällare, m. m., vilka givetvis bleve erforderliga för lagens praktiska tillämpning och som i stället vore avsedda att av Kungl. Maj:t särskilt utfärdas. Utskottet ansåge sig emellertid, med stöd av departementschefens uttalande, kunna förvänta, att därvid tillbörlig hänsyn toges till hästavelns ståndpunkt å varje särskild ort, samt att man härefter anpassade bestämmandet av bedömningsgrunderna. Detta torde åter i sin ordning böra medföra, att, då departementschefen uttryckligen framhållit, att villkoren för premiering av hingst icke ensamma finge bliva avgörande för hingsts godkännande för avelsbruk, denna grundsats verkligen också finge bliva i praktiken tillbörligt tillgodosedd och icke allenast gälla för vissa snävt begränsade undantagsfall. Vederbörande besiktningmän torde sålunda böra erhålla en vidsträckt frihet att kunna såsom beskällare godkänna även icke premieringsbara hingstar, så snart dessas användande för avelsändamål, med hänsyn till lokala förhållanden, eljest måtte kunna tillåtas.

Den svåraste uppgiften för ifrågavarande lagstiftning vore emellertid, fortsatte utskottet, den att avgöra, hur vittgående ett förbud mot tillhandahållande av obesiktigade eller vid besiktning underkända hingstar skäligen borde bestämmas, eller med andra ord att uppdraga gränsen mellan å ena sidan den enskilde hingstägarens eller hästuppfödarens berättigade krav att icke behöva lida obehörigt intrång i sin självbestämmanderätt och

frihet och förfoga över honom tillhörig egendom och å andra sidan det allmännas intresse att skydda traktens häststam mot ogynnsam avelspåverkan till följd av sådan rätts obehindrade utövande. På denna punkt hade ock av enskilda motionärer ifrågasatts förändring av Kungl. Maj:ts förslag. Detta senare stadgade, såsom framginge av bestämmelserna i § 2, ett ovillkorligt förbud mot att hålla obesiktigad eller vid besiktning underkänd hingst tillgänglig för betäckning av annan enskilt tillhörigt sto, ett förbud således, som gällde även mot ett kostnadsfritt tillhandahållande liksom ock för det fall, att hingst ägdes av två eller flera personer samfällt och vore avsedd till parning med någotdera av dem tillhörigt sto. Motionärerna åter hade ansett denna avfattning onödigt och obilligt sträng och, i syfte att mildra densamma, föreslagit ett borttagande av förbudsbestämmelserna i sistnämnda tvenne hänseenden. Utskottet funne emellertid för sin del den av Kungl. Maj:t föreslagna formuleringen väl avvägd och erforderlig till förhindrande av det antagligen eljest nära till hands liggande tillvägagångssättet, att ett visst antal personer inom samma trakt sökte genom sammanslutning kringgå lagen. Visserligen torde den möjligheten icke bliva utesluten, att i och för sig fullgod hingst, som emellertid till följd av skiljaktighet i ras eller ofullständighet i härstamning prövats olämplig till avelsbruk inom viss trakt, därigenom komme att inom densamma helt undandragas aveln, oaktat i fråga om enstaka passande ston parning måhända icke skulle vara ofördelaktig. Men sannolikheten av, att en sådan olägenhet skulle kunna göra sig mera kännbart gällande, ansåge utskottet bliva synnerligen ringa tack vare den vidsträckta prövningsrätt i förevarande avseende, som, enligt utskottets ovan uttryckta förväntan, torde komma att genom de av Konungen meddelade föreskrifter i ämnet tillerkännas vederbörande besiktningsnämnd.

Vad särskilt beträffade ett av motionärerna framställt yrkande, att hingst, oavsett att han prövats olämplig för lokalt avelsändamål, skulle få kostnadsfritt hållas tillgänglig för sådant, ansåge utskottet ett dylikt medgivande farligt även med hänsyn till den ingalunda uteslutna möjligheten, att en eller annan hästras, även om densamma förnuftigtvis borde anses olämplig till införande inom en viss trakt, dock därinom kunde äga okritiska och ivriga förespråkare, som icke komme att draga i betänkande att, utan avseende på någon ekonomisk förtjänst, och således obehindrade av lagen, genom tillhandahållande av hingst av sådan ras, energiskt verka för dess utbredning till skada för den förefintliga häststammens utveckling.

Utskottet förklarade sig därefter tillstyrka det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget med allenast några smärre ändringar beträffande lagförslagets detaljer.

Då utskottet för sin del till alla delar instämmer i vad jordbruksutskottet nästlidet år i ärendet anfört samt utskottet icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, i vilket de av 1913 års jordbruksutskott påkallade smärre ändringar blivit beaktade, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, antaga ovan intagna förslag till lag om hingstbesiktningstvång.

Stockholm den 9 juli 1914.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

Vid behandling inom utskottet av förestående ärende hava närvarit: herrar Persson, Ericsson, Odelberg, Pers. Lindblad, Lundell, Öberg, Kronlund, greve Wachtmeister, Ingeström, Jonsson, frih. Gyllenstierna, Berglund, Bosson, Nilsson i Linnås och Norin.

Reservation: av herr *Lundell*, som ansett att utskottet bort hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag, dock med uteslutande av den del av första stycket i § 2, som börjar med orden »och ej heller» samt slutar med orden »någon av dem enskilt».
